

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра методики музичного виховання та диригування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Музично-теоретичні дисципліни
(сольфеджіо)**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)

Спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «04» вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Музично-теоретичні дисципліни (сольфеджіо)
Викладач	Серганюк Любов Іванівна – кандидат мистецтвознавства, професор кафедри методики музичного виховання та диригування.
Контактний телефон викладача	+38(067) 7932032
Е-mail викладача	liubov.serhaniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	9 кредитів ЄКТС, 270 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до лекційних та практичних занять із курсу

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальний курс «Сольфеджіо» є одним з найважливіших в ході підготовки музиканта-професіонала, вчителя музики, музичного керівника. Він займає чільне місце серед музично-теоретичних дисциплін. Це практична дисципліна, яка охоплює певну систему інтонаційних і слухових умінь та навичок, необхідних для формування музиканта будь-якої спеціальності.

Зміст курсу спрямований на системний, методичний розвиток музичних здібностей студентів: мелодичного, тембрового, ладового, гармонічного, поліфонічного слуху, метроритмічного відчуття, музичної пам'яті, музично-слухових уявлень, тобто музично-слухового досвіду. Сольфеджіо сприяє розвитку цих якостей за допомогою цілеспрямованого впливу на слух системою особливих форм завдань і вправ.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу: формування вільної слухової орієнтації в музичному матеріалі, уміння слухати та сприймати музику в усіх її компонентах.

Цілі курсу:

- формування у студентів навичок точного інтонування та визначення на слух елементів музичної мови;
- формування навичок вільного читання з аркуша (з урахуванням чистого інтонування та метро-ритмічної точності) різних одноголосних музичних прикладів та середніх за складністю хорових партитур;
- розвиток внутрішнього слуху (вчити визначати стиль та характер музичного твору без програвання його на інструменті, визначати мелодичні та ладові особливості, гармонічну мову хорової партитури, її ладо-тональні і темпові зміни, кульмінацію твору);
- досягнення ансамблю під час сольфеджування багатоголосних прикладів;
- досягнення осмисленого ставлення до структурної, ладо-тональної та метро-ритмічної будови музичного прикладу (привчати студентів в уяві аналізувати приклад, спираючись на теоретичні знання, розуміти мелодичний і гармонічний розвиток музичної думки, відмічати найбільш характерні інтонаційно-ритмічні та інші закономірності та особливості в прикладах з сольфеджування або слухового аналізу);
- формування навичок запису одноголосного та двоголосного диктанту;
- навчання помічати свої та чужі помилки, інтонаційно-ритмічні неточності під час виконання прикладів та усвідомлення їх причин;
- розвиток у студентів творчої ініціативи, творчих здібностей;
- розвиток навичок чистого і виразного співу, що тісно пов'язано з оволодінням прийомів правильного дихання та звукоутворення;
- розвиток музичної пам'яті.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності:

ФК 8. здатність використовувати професійно-профільні знання та навички при вихованні та навчанні музикантів, у процесі формування естетичних поглядів, тенденцій та художніх смаків; аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм, уміння висловлювати й аргументувати власні оцінні судження і позиції з основ музичного мистецтва.

Результати навчання:

РН 8. Здатність застосовувати на практиці методичні принципи для засвоєння музичних дисциплін, зокрема – доступності, послідовності навчання; новітні явища в музичному мистецтві в єдності традицій і новаторства.

РН 11. Вміння аранжувати вокально-інструментальні твори для будь-якого складу хору; створювати обробки народних пісень для будь-якого складу хору способом гармонізації; виконувати хорові твори на інструменті.

РН 12. Володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних вікових груп.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	
практичні	228
самостійна робота	42

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1-У111	014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)	1-4	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Змістовий модуль 1. Діатоніка Тема 1. Натуральні лади класичної музики.	1 семестр	8	2
Тема 2. Тональність. Тональності до 4-х ключових знаків.		8	2
Тема 3. Діатонічні інтервали мажору і мінору.		14	2
Змістовий модуль 2. Інтервали та акорди діатоніки. Тема 4. Інтервали гармонічного мажору.	11 семестр	8	2
Тема 5. Інтервали гармонічного мінору		8	2
Тема 6. Тризвуки та їх обернення натурального мажору та мінору.		16	2
Змістовий модуль 3. Акордика гармонічних ладів. Головні функції ладу. Тема 7. Тризвуки та їх обернення гармонічного мажору та мінору.	111 семестр	8	2

Тема 8. Функційне значення акордів у ладі.		8	2
Тема 9. Головні функції ладу.		14	2
Змістовий модуль 4. Діатоніка. Хроматизм. Тема 10. Септакорди та їх обернення в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі.	1У семестр	16	2
Тема 11. Акорди побічних ступенів. Перервана каденція.		8	2
Тема 12. Гармонічна логіка класичного однотонального періоду.		8	2
Тема 13. Діатонічні семи та п'ятиступеневі лади.	У семестр	8	2
Тема 14. Мелодія: інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови.		8	2
Змістовий модуль 5. Гармонічне чотириголосся. Хроматизм. Відхилення. Модуляція. Тема 15. Гармонічне чотириголосся у тісному розташуванні.		14	2
Тема 16. Гармонічне чотириголосся у широкому розташуванні	У1 семестр	8	2
Тема 17. Нонакорди S та D групи		6	2
Змістовий модуль 6. Хроматизм. Відхилення. Модуляція Тема 18. Ладова альтерація мажору та мінору.		14	2
Тема 19. Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації.	У11 семестр	14	2
Тема 20. Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості.		16	2
Тема 21 Модуляція в тональності I ступеня спорідненості.	У111 семестр	18	2
ЗАГ.:		228	42

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Методи контролю Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного (проміжного), підсумкового (семестрового) контролю. Розподіл балів, що присвоюється студентам. Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків). - максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів, на екзамені – 50 балів; - при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами. Поточний контроль Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час практичних занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності студента на занятті. Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Сольфеджіо» оцінюється за п'ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та модуль. Одержану результат множить на коефіцієнт 10. За семестр студент набирає до 50 балів. Якщо студент жодного разу не відповідав на заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів. Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: - письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо). Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту. Модульний контроль (МК) проводиться раз за семестр, відповідно до графіка навчального процесу. Оцінка модульного контролю виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу даного МК. Використовується п'ятибальна шкала оцінювання. Контрольні заходи модульного контролю з «Сольфеджіо» проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.
--	--

Вимоги до письмових робіт	Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час практичних занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності студента на занятті. Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Сольфеджіо» оцінюється за п'ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та модуль. Одержану результат множиться на коефіцієнт 10. За семестр студент набирає до 50 балів. Якщо студент жодного разу не відповідав на заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів. Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: - письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо). Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту. Модульний контроль (МК) проводиться раз за семестр, відповідно до графіка навчального процесу. Оцінка модульного контролю виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу даного МК. Використовується п'ятибальна шкала оцінювання. Контрольні заходи модульного контролю з «Сольфеджіо» проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.
Умови допуску до підсумкового контролю	З дисципліни «Сольфеджіо» передбачена така форма звітності, як іспит. Протягом семестру студент може набрати до 50 балів. На іспиті – максимально 50 балів. Для допуску до екзамену студент повинен набрати за результатами поточного і модульного контролю не менше 24 балів.
Підсумковий контроль	Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату проміжної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю. Іспит є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу з «Сольфеджіо» і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю. Оцінка за екзамен «автоматично» не виставляється. Іспит проводиться в усній та письмовій формі.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Контрольні заходи модульного контролю проводяться у вигляді письмових контрольних робіт. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми модульного контролю: письмові завдання, тестування, усні колоквіуми та ін. Вид контрольного заходу та методика урахування складових модульного контролю при визначенні оцінки за МК розробляється викладачем і затверджується кафедрою.

До контрольного заходу відповідного модульного контролю студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити індивідуальні завдання (реферати), а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

У разі відсутності студента на контрольному заході модульного контролю йому надається право на повторне складання в індивідуальному порядку.

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за покликанням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/> Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти».

Відвідування занять. Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn та виконанням трьох письмових завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>

Студенти, які не набрали 50 балів за відомістю №1, мають право перескласти залік за відомістю № 2. На консультаціях викладача студенти мають можливість отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять та при виконанні індивідуальних письмових робіт. Наприкінці курсу студенти мають можливість надати фідбек щодо якості викладання дисципліни <https://forms.gle/tNVZEkRtJ6sQyAAR9> а також на сайті дистанційного навчання: <https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/c2202ddd86557eceb505>

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів на освітніх платформах, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Афоніна О. С., Баранова В. О. Сольфеджіо: навч. посібник. Київ : НАКККіМ, 2010. 226 с. нот.
2. Афоніна О. С., Баранова В. О. Сольфеджіо на основі сучасної, джазової та естрадної музики : навч. посібник. Київ : НАКККіМ, 2010. 148 с. нот.
3. Коваль, М. П. Сольфеджіо. Одноголосся та двоголосся. Київ : НАКККіМ, 2010. 40 с. нот
4. Козинська К. Б. Двоголосне сольфеджіо. Київ : НАКККіМ, 2013. 41 с. нот.

5. Павленко Т. Сольфеджіо на основі українських народних пісень. Київ: «Музична Україна», 2008. 112 с. нот.
6. Писаревський А. Сольфеджіо. Київ, 1963.
7. Стронько, Б. Ю. Диктанти з сольфеджіо (одноголосні, 6 двоголосні, інтервально-акордові, гармонічні). Вінниця : Нова Книга, 2008.
8. Серебряный М. Сольфеджіо на ритмоинтонационнойосновесовременной эстрадноймузыки. Киев, «Музична Україна», 1987.
9. Фоменко, Л. В. Сольфеджіо: навчальний посібник. Київ, 2018. 84 с.
10. Ганзіна Т. І. Правила з елементарної теорії музики. Київ : Мелосвіт, 2007. 76 с
11. Ходоровська І. М. Збірник диктантів з сольфеджіо на матеріалі українського фольклору та музики українських композиторів/мультимедійний посібник/. К., 2014.